

І. І. Нескородева, С. А. Пустовгар

**ДІАГНОСТИКА БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА
З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ**

В умовах нестабільної економічної ситуації, що характеризується неприбутковістю діяльності суб'єктів господарювання, зростанням кількості підприємств, щодо яких порушено справу про банкрутство, особлива увага приділяється діагностиці банкрутства підприємства. У статті досліджено сучасні тенденції банкрутства підприємств реального сектору економіки, проаналізовано стан і динаміку розвитку галузі виробництва керамічної плитки в Україні та виявлено проблеми функціонування підприємств цієї галузі. На основі аналізу й систематизації економічної літератури з питань оцінки ймовірності банкрутства підприємства встановлено основні причини неплатоспроможності та банкрутства підприємств, а також удосконалено класифікацію його внутрішніх і зовнішніх причин за сферою виникнення. З використанням технології факторного аналізу здійснено редукцію внутрішніх і зовнішніх показників діяльності підприємств — виробників керамічної плитки в Україні, що всебічно характеризують діяльність підприємства, стан зовнішнього середовища, в якому воно функціонує, та є індикаторами його неплатоспроможності. У результаті проведеного аналізу із набору входних показників обрано фактори, що мають вирішальний вплив на ймовірність банкрутства підприємств — виробників керамічної плитки та плит в Україні, а саме: ефективність використання ресурсів, мобільність і ліквідність активів підприємства, загальноекономічні й галузеві показники, стан фінансових ринків та зовнішньоекономічний потенціал країни. Управління виявленими факторами сприятиме своєчасному розробленню та впровадженню заходів щодо підтримання й відновлення платоспроможності підприємств галузі виробництва керамічної плитки в Україні.

Ключові слова: діагностика банкрутства підприємства, зовнішні й внутрішні чинники банкрутства підприємства, неплатоспроможність підприємства, фінансові ресурси, фінансовий стан підприємства.

Табл. 3. Рис. 4. Літ. 15.

И. И. Нескородева, С. А. Пустовгар

**ДИАГНОСТИКА БАНКРОТСТВА ПРЕДПРИЯТИЯ
С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ТЕХНОЛОГИИ ФАКТОРНОГО АНАЛИЗА**

В условиях нестабильной экономической ситуации, характеризующейся неприбыльностью деятельности субъектов хозяйствования, ростом количества предприятий, в отношении которых возбуждено дело о банкротстве, особое внимание уделяется диагностике банкротства предприятия. В статье исследованы современные тенденции банкротства предприятий реального сектора, проанализированы состояние и динамика развития отрасли производства керамической плитки в Украине и выявлены проблемы функционирования предприятий этой отрасли. На основе анализа и систематизации экономической литературы по вопросам оценки вероятности банкротства предприятия установлены основные причины платежеспособности и банкротства предприятий, а также усовершенствована классификация внутренних и внешних причин его по сфере возникновения. С использованием технологии факторного анализа осуществлена редукция внутренних и внешних показателей деятельности предприятий — производителей керамической плитки в Украине, которые всесторонне характеризуют деятельность предприятия, а также состояние внешней среды, в которой она функционирует, и являются индикаторами его платежеспособности. В результате проведенного анализа из набора входных показателей определены факторы, которые оказывают решающее влияние на вероятность банкротства предприятий — производителей керамической плитки и плит в Украине, а именно: эффективность использования ресурсов, мобильность и ликвидность активов предприятия, общеэкономические и отраслевые показатели, состояние финансовых рынков

© Нескородева І. І., Пустовгар С. А., 2014

и внешнеэкономический потенциал страны, управление которыми будет способствовать своевременной разработке и принятию мер по поддержанию и восстановлению платежеспособности предприятий отрасли производства керамической плитки в Украине.

Ключевые слова: диагностика банкротства предприятия, внешние и внутренние факторы банкротства предприятия, неплатежеспособность предприятия, финансовые ресурсы, финансовое состояние предприятия.

Inna Neskorodieva, Svitlana Pustovgar

DIAGNOSTICS OF BANKRUPTCY BY USING FACTOR ANALYSIS TECHNOLOGY

Under the conditions of an unstable economic situation characterized by unprofitability of business entities' activities, growing number of enterprises subject to insolvency proceedings, a special attention is given to the diagnosis of enterprise bankruptcy. In this paper the modern trends of bankruptcy of enterprises in a real sector of Ukrainian economy are investigated. A stage and a dynamics of the development of ceramic tiles industry in Ukraine is analysed and issues of functioning of entities in this industry are detected. The field of ceramic tiles in Ukraine is analyzed and the problems of enterprises' activity in this industry are found. The key reasons for insolvency and bankruptcy of enterprises are stated, and the classification internal and external causes of bankruptcy according to the area of their origin is improved based on the analysis and systematization of the economic literature on assessment the probability of enterprises' bankruptcy. Using factor analysis technology, the internal and external performance indicators of activity of ceramic tiles producers in Ukraine were simplified. Selected indicators comprehensively characterize the activities of the company and the state of an external environment in which the company operates, and they denote its insolvency. As the result of conducted analysis, factors that exercise a decisive influence on the probability of bankruptcy of ceramic tiles producers in Ukraine were selected from set of input indicators, in particular: efficiency of using of resources, movability and liquidity of entity's assets, general economic and industrial indicators, state of financial markets and foreign economic potential. The control of detected factors will facilitate timely development and implementation of measures to maintain and renew the solvency of enterprises of ceramic industry in Ukraine.

Keywords: diagnostics of bankruptcy of enterprise, external and internal factors of bankruptcy of enterprise, insolvency of enterprise, financial resources, financial state of enterprise.

JEL classification: G32, G33, C15.

У сучасних умовах нестабільного динамічного економічного середовища значна кількість підприємств в Україні та світі перебуває у стані банкрутства чи кризи, що зумовлено неспроможністю суб'єкта господарювання вчасно і повною мірою виконати взяті боргові зобов'язання. У зв'язку з цим актуалізується питання розроблення методичних підходів до оптимізації методів діагностики банкрутства підприємства з метою якнайшвидшого відновлення платоспроможності та нормалізації господарської діяльності.

Концептуальні основи оцінювання ймовірності банкрутства підприємницьких структур широко висвітлюються в економічній літературі. Цей напрям досліджували такі вчені, як Є. Андрушак, Г. Ляшенко, О. Пластун, Н. Пойда-Носик, Н. Романченко, О. Терешенко [1—6] та ін. Проте, незважаючи на велику кількість праць, присвячених вивченню цієї проблематики, не сформовано єдиного погляду щодо методичного інструментарію для ефективного оцінювання та прогнозування ймовірності неплатоспроможності підприємства. Це ускладнює діагностику фінансового стану підприємства та своєчасного розроблення і практичного впровадження управлінських заходів щодо відновлення його платоспроможності.

Метою статті є дослідження сучасних тенденцій банкрутства підприємства в Україні, узагальнення чинників неплатоспроможності підприємницьких структур та виявлення основних причин банкрутства на прикладі підприємств — виробників керамічної плитки та плит в Україні за 2003—2012 рр. з використанням інструментарію факторного аналізу.

В Україні спостерігається тенденція збільшення кількості підприємств-банкрутів усіх форм власності. Частка збанкрутілих підприємств у загальній кількості зареєстрованих суб'єктів господарювання зростає із 2,96 % у 2008 р. до 3,94 % у 2012 р. [7—14]. Неплатоспроможність та банкрутство підприємств безпосередньо пов'язані з погіршенням їхнього фінансового стану та зазнаванням збитків. У 2012 р. в галузевій структурі збиткових підприємств переважали будівництво (56,1 %), діяльність у сфері культури та спорту (54,8 %), торгівля автомобілями та мотоциклами, їх технічне обслуговування та ремонт (51,6 %). Найменша частка збиткових підприємств у сільському господарстві, мисливстві, лісовому господарстві — 16,1 % [7—14].

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства має на меті ідентифікацію потенційної загрози банкрутства для своєчасного формування системи заходів щодо поліпшення фінансового стану підприємства та попередження виникнення кризової ситуації.

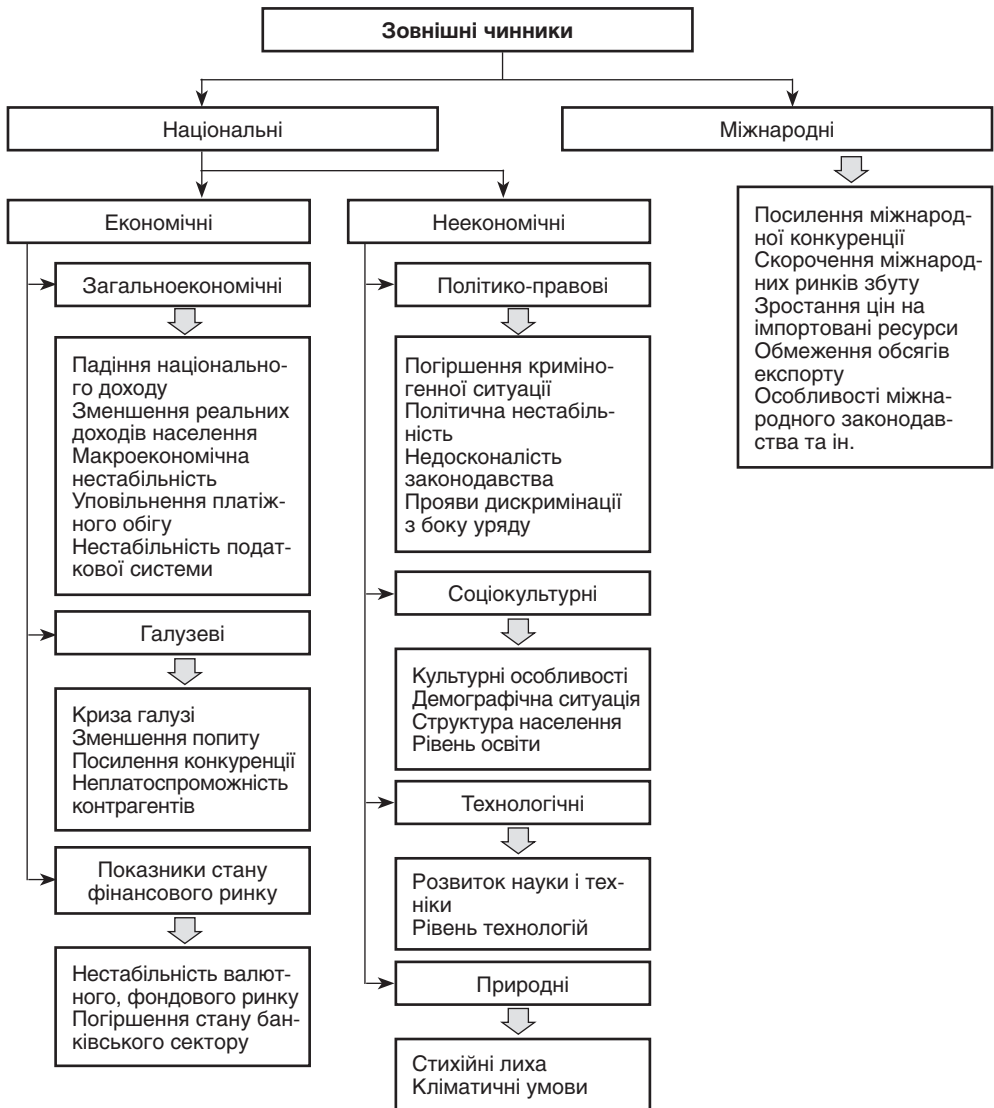
На основі аналізу економічної літератури з питань оцінки ймовірності банкрутства підприємства було виявлено, що немає єдиного погляду щодо класифікаційних аспектів причин неплатоспроможності підприємства [15; 3; 4; 6]. Про це свідчить акцентування вчених на дослідженні різних сфер діяльності підприємства та неврахування впливу окремих структурних елементів макроекономічного середовища. У зв'язку з цим удосконалено класифікацію внутрішніх і зовнішніх чинників банкрутства підприємства за сферою виникнення (рис. 1, 2), відповідно до якої зовнішні фактори поділено на національні (економічні та неекономічні), які виникають у межах країни, і міжнародні, зумовлені станом та тенденціями світового господарства.

Економічні чинники охоплюють: загальноекономічні, пов'язані з макроекономічним становищем країни, галузеві, які визначають ризики банкрутства, пов'язані з галуззю господарювання, та показники стану фінансового ринку як сфери перерозподілу фінансових ресурсів; неекономічні — політико-правові, соціокультурні, природні та технологічні.

Для сучасного стану економіки України характерні значна активність будівельної галузі загалом та ринку виробництва керамічної плитки та плит зокрема. Найстабільніше зростання в межах будівельної галузі демонструє саме ринок вітчизняної керамічної плитки та плит (рис. 3).

Лідером вітчизняного ринку виробництва керамічної плитки та плит є ПАТ “Харківський плитковий завод”, частка якого на кінець 2012 р. становила 30 %.

Попри стабільне зростання ринку керамічної плитки, на його стан та динаміку негативно впливає макроекономічне становище: зниження інвестиційної

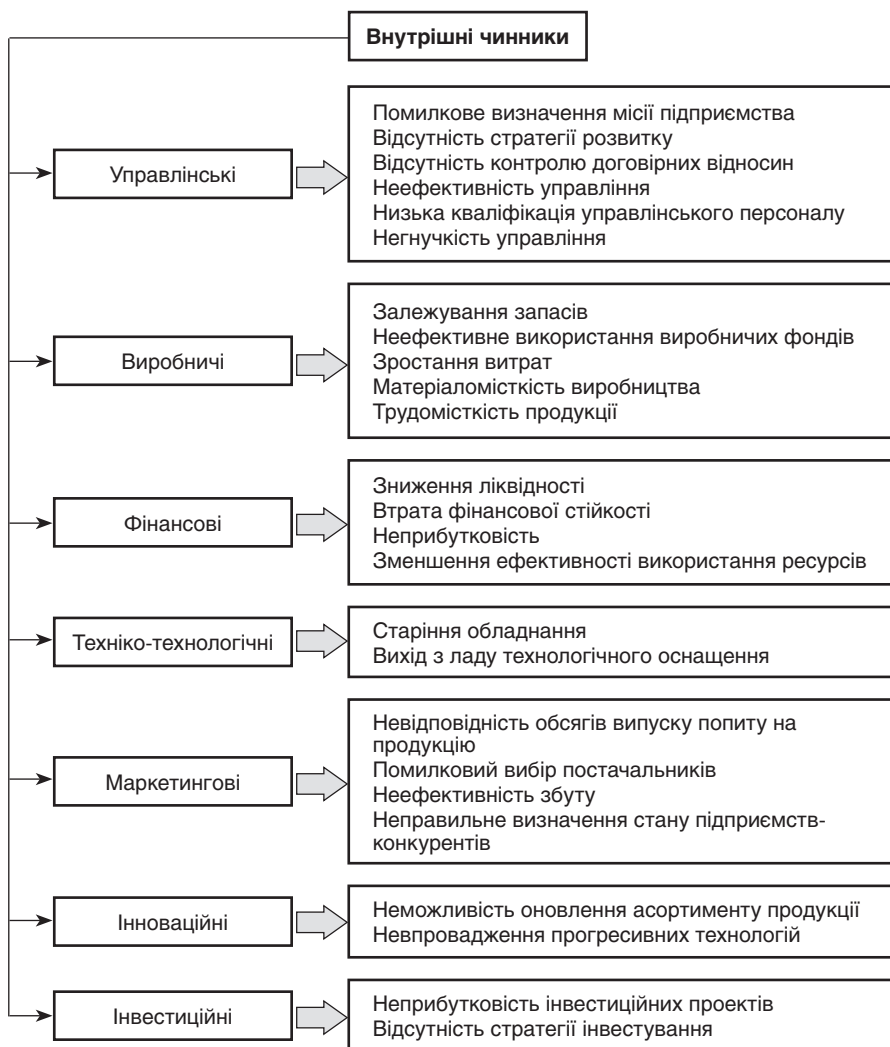

Джерело: побудовано авторами.

Рис. 1. Класифікація зовнішніх чинників виникнення банкрутства підприємства

привабливості та купівельної спроможності, що є загрозою погіршення фінансового стану та ризику банкрутства підприємств — виробників керамічної плитки та плит.

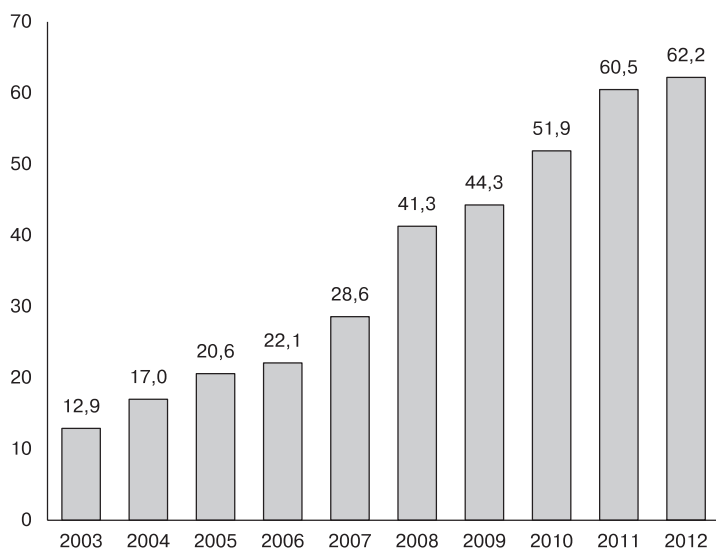
Особлива увага під час діагностики банкрутства підприємств приділяється їхнім внутрішнім показникам діяльності, які є узагальнюючими та становлять індикатори фінансово-економічного стану.

Джерело: побудовано авторами.

Рис. 2. Класифікація внутрішніх чинників виникнення банкрутства підприємства

Об'єктом дослідження є звітність 33 підприємств — виробників керамічної плитки та плит за 2006—2012 рр. та інформація про стан національної й світової економік. На основі цих даних, з урахуванням запропонованих у межах удосконалення теоретичних аспектів груп чинників банкрутства підприємств, обраховано внутрішні та зовнішні показники, які всебічно характеризують діяльність підприємства, а також стан зовнішнього середовища, в якому воно функціонує. За внутрішніми показниками обчислено фінансові, які характеризують ліквідність, фінансову стійкість, оборотність, рентабельність, та економічні — продуктивність

Джерело: офіційні веб-сайти Національного інституту статистики Іспанії (<http://www.ine.es>) та Національного банку України (<http://www.bank.gov.ua>).

Рис. 3. Динаміка обсягів виробництва керамічної плитки та плит в Україні за 2003—2012 рр., млн м²

праці, трудомісткість, фондовіддача, фондомісткість, фондоозброєність, коефіцієнт зносу, придатності та оновлення основних засобів.

Зовнішні показники розраховано на основі запропонованої класифікації зовнішніх факторів, які впливають на ймовірність банкрутства підприємства, відповідно до місця їх виникнення.

Основним, найузагальненішим макроекономічним показником, що характеризує стан економіки та її розвиток, є ВВП на одну особу, оскільки показує сукупну вартість вироблених на території України товарів та послуг у розрахунку на одну особу. Недоліком аналізу стану економіки за цим показником є неврахування інфляційних процесів. Тому з метою нівелювання впливу інфляції розраховано обсяг реального ВВП на одну особу шляхом коригування номінального ВВП на дефлятор. Важлива також динаміка цього показника, яка відображається індексом реального ВВП на одну особу, скоригованого на дефлятор. З метою врахування впливу рівня розвитку промисловості для аналізу обрано індекс промислової продукції.

Важливу роль у соціально-економічному розвитку країни відіграють інвестиції: капітальні, прямі іноземні інвестиції в Україну та з України. З одного боку, їх обсяг є індикатором стану економіки, з другого — вони створюють передумови для економічного зростання.

Оскільки значна частка продукції підприємств плиткової галузі йде на експорт, а також під час її виробництва використовується імпортна сировина, на діяльність підприємницьких структур істотно впливають зовнішньоекономічні

відносини. Показниками, що характеризують ці відносини на макрорівні, є обсяги чистого експорту товарів і послуг та чистий експорт товарів, скоригований на дефлятор. Ці показники визначають суму перевищення реального експорту товарів та послуг чи товарів над обсягами реального імпорту з нівелюванням впливу інфляційних процесів на макрорівні.

Іншою групою факторів, що впливають на функціонування підприємства, є ті, що визначають купівельну спроможність. До показників, які характеризують цю групу, належать індекси споживчих цін, цін виробників, реальних наявних доходів та реальної заробітної плати.

Серед галузевих показників було обрано обсяг реального ВВП, створеного в будівництві, на одну особу та його індекс; обсяг чистого експорту керамічної плитки, скоригований на дефлятор; обсяг та індекс виробництва керамічної плитки та неметалевої мінеральної продукції; обсяг споживання керамічної плитки, що характеризує рівень попиту на продукцію; індекс цін виробників неметалевої мінеральної продукції.

З показників стану фінансового ринку обрано ті, що характеризують стан фондового та валютного ринків і ринку позичкового капіталу. Основним індикатором розвитку вітчизняного фондового ринку є індекс ПФТС. Оскільки досліджуване підприємство здійснює зовнішньоекономічну діяльність, важливим показником стану валютного ринку є курс національної валюти до долара США, євро. Показники стану ринку позичкового капіталу: облікова ставка НБУ — основний інструмент грошово-кредитної політики центрального банку, з допомогою якого регулюється ділова активність суб'єктів господарювання; середньозважена процентна ставка на міжбанківському кредитному ринку; інтегральна процентна ставка за кредитами комерційних банків та строковими депозитами, залученими у фізичних осіб.

Значний вплив на функціонування українських підприємств справляють фінансові ринки економічно розвинутих країн, а саме фондові індекси Франції, Німеччини, Великобританії, Японії та США.

На основі розглянутої системи показників проведено кореляційний аналіз з метою визначення тих із них, які мають найщільніший зв'язок з імовірністю банкрутства підприємств в кожній групі та на основі яких можна встановити ймовірність банкрутства підприємства. Цей зв'язок оцінено за парними коефіцієнтами кореляції між відповідними показниками та інтегральною оцінкою ймовірності банкрутства підприємств, розрахованою на основі розробленої моделі множинної регресії. Значимі рівні щільності зв'язку між показниками та інтегральною оцінкою ймовірності банкрутства підприємств наведено в табл. 1.

У результаті кореляційного аналізу за кожною групою виявлено показники, що мають найтісніший зв'язок із ризиком банкрутства підприємства. Із розглянутих показників курс долара США, євро до гривні та інтегральна процентна ставка за строковими депозитами, залученими у фізичних осіб, чинять негативний вплив на фінансовий стан підприємства. Девальвація національної

Таблиця 1. Значення парних коефіцієнтів кореляції між інтегральним і частковими показниками ймовірності банкрутства підприємств — виробників керамічної плитки в Україні

Показник	Коефіцієнт кореляції
Фінансові показники	
Відношення оборотних активів до активів	0,73
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,69
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,76
Коефіцієнт оборотності НА	0,84
Коефіцієнт рентабельності НА	0,97
Коефіцієнт рентабельності ОА	0,89
Економічні показники	
Продуктивність праці	0,87
Фондоозброєність	0,78
Фондовіддача	0,83
Загальноекономічні показники	
Чистий експорт товарів та послуг, скоригований на дефлятор, грн	0,68
Чистий експорт товарів, скоригований на дефлятор, грн	0,63
Індекс промислової продукції, % до аналогічного періоду	0,79
Індекс реального наявного доходу, % до аналогічного періоду	0,89
Індекс реальної зарплати, % до аналогічного періоду	0,85
Галузеві показники	
Індекс реального ВВП у будівництві, % до аналогічного періоду	0,73
Індекс виробництва керамічної плитки, % до аналогічного періоду	0,93
Показники фінансового ринку	
Курс долара США до гривні	-0,66
Курс євро до гривні	-0,59
Інтегральна процентна ставка за строковими депозитами, залученими у фізичних осіб	-0,61
Міжнародні показники	
Індекс FTSE	0,64
Індекс Standard & Poors	0,67

Джерело: складено за даними офіційних веб-сайтів Державного департаменту України з питань банкрутства (<http://www.sdb.gov.ua>), Державного комітету статистики Норвегії (<http://www.ssb.no>), Державної служби статистики України (<http://www.ukrstat.gov.ua>), Національного інституту статистики Іспанії (<http://www.ine.es>), Національного інституту статистики й економічних наук Франції (<http://www.insee.fr>), Федерального суду Сполучених Штатів Америки (<http://www.uscourts.gov>), Центрального управління статистики Нідерландів (<http://www.statline.cbs.nl>), Асоціації “Всеукраїнський союз виробників будівельних матеріалів та виробів” (<http://www.avbm.com.ua>), компанії з управління активами “Кінто” (<http://www.kinto.com>), Національного банку України (<http://www.bank.gov.ua>).

валюти та стимулювання до заощадження знижують купівельну спроможність населення та рівень споживання, що негативно відображається на обсягах продажу продукції та доходів від реалізації. Всі інші показники позитивно впливають на фінансовий стан підприємств, оскільки характеризують рівень розвитку економіки, галузі, фінансових ринків.

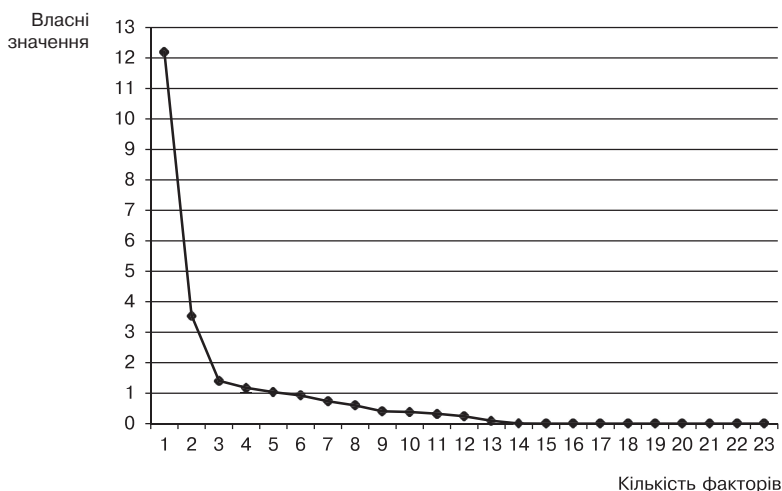
З метою зниження розмірності ознакового простору та уникнення мультиколінеарності між факторами, які використовуватимуться під час моделювання, здійснено факторний аналіз методом головних компонент.

Важливим етапом факторного аналізу є визначення оптимальної кількості факторів, яка б мала максимальну дисперсію ознакової множини та давала можливість економічно інтерпретувати отримані результати. Найпоширенішими критеріями вибору оптимальної кількості факторів є критерій Кеттела на основі графіка “кам’янистого осипу” та критерій Кайзера з урахуванням власних значень факторів (рис. 4).

У цьому випадку обрано три фактори, що визначають імовірність банкрутства підприємств. Фактори, визначені критерієм Кеттела, охоплюють не всі досліджувані показники, тому з метою підвищення достовірності результатів аналізу обрано 5 факторів на основі критерію Кайзера, до яких входять усі показники (табл. 2). Визначені фактори пояснюють 96 % сумарної варіації ознакової множини.

Факторні навантаження, отримані в результаті обертання методом варімакс нормалізований, наведені в табл. 3.

Аналіз структури першого фактора показав, що визначальними показниками, на основі яких можна інтерпретувати його зміст, факторні навантаження

Джерело: побудовано за даними офіційних веб-сайтів Державного департаменту України з питань банкрутства (<http://www.sdb.gov.ua>), Державного комітету статистики Норвегії (<http://www.ssb.no>), Державної служби статистики України (<http://www.ukrstat.gov.ua>), Національного інституту статистики Іспанії (<http://www.ine.es>), Національного інституту статистики й економічних наук Франції (<http://www.insee.fr>), Федерального суду Сполучених Штатів Америки (<http://www.uscourts.gov>), Центрального управління статистики Нідерландів (<http://www.statline.cbs.nl>), Асоціації “Всеукраїнський союз виробників будівельних матеріалів та виробів” (<http://www.avbm.com.ua>), компанії з управління активами “Кінто” (<http://www.kinto.com>), Національного банку України (<http://www.bank.gov.ua>).

Рис. 4. Графік “кам’янистого осипу” визначення кількості факторів

Таблиця 2. Власні значення факторів оцінки ймовірності банкрутства підприємств — виробників керамічної плитки

Фактор	Власні значення	Загальна дисперсія, %	Кумулятивні власні значення	Кумулятивна дисперсія
1	12,19978	48,4535	12,19978	48,45354
2	3,54844	20,1293	15,74821	68,58280
3	1,40833	11,4015	17,15655	79,98431
4	1,17708	10,3504	18,33363	90,33470
5	1,03733	5,71513	19,37096	96,04983

Джерело: складено за даними офіційних веб-сайтів Державного департаменту України з питань банкрутства (<http://www.sdb.gov.ua>), Державного комітету статистики Норвегії (<http://www.ssb.no>), Державної служби статистики України (<http://www.ukrstat.gov.ua>), Національного інституту статистики Іспанії (<http://www.ine.es>), Національного інституту статистики й економічних наук Франції (<http://www.insee.fr>), Федерального суду Сполучених Штатів Америки (<http://www.uscourts.gov>), Центрального управління статистики Нідерландів (<http://www.statline.cbs.nl>), Асоціації “Всеукраїнський союз виробників будівельних матеріалів та виробів” (<http://www.avbmv.com.ua>), компанії з управління активами “Кінто” (<http://www.kinto.com>), Національного банку України (<http://www.bank.gov.ua>).

для яких $>0,65$, є показники, що характеризують ефективність використання ресурсів підприємства: коефіцієнт оборотності необоротних активів, рентабельності необоротних та оборотних активів, продуктивність праці, фондоозброєність та фондовіддача. Група показників ефективності використання ресурсів є найбільш значимою та характеризує 48,45 % загальної дисперсії.

Другий за значущістю фактор пояснює 20,13 % дисперсії та характеризує мобільність та ліквідність активів: відношення оборотних активів до активів, коефіцієнт швидкої та абсолютної ліквідності.

Найбільше на ймовірність банкрутства підприємства впливають показники ефективності використання ресурсів, мобільності та ліквідності активів, проте інші зовнішні показники визначають 31,42 % варіації ознакової множини, що потребує їх урахування під час діагностики банкрутства підприємств.

Третій фактор охоплює загальноекономічні та галузеві показники і характеризує стан економіки на макро- та мезорівні. До цієї групи показників належать індекси промислової продукції, реального наявного доходу, реальної зарплати, реального ВВП у будівництві та індекс виробництва керамічної плитки.

Четвертий фактор можна інтерпретувати як фактор, що визначає стан національного та міжнародних фінансових ринків і містить показники: курс долара США, євро до гривні, інтегральна процентна ставка за строковими депозитами, залученими у фізичних осіб, фондові індекси Великобританії та США.

П'ятий фактор, що містить показники чистого експорту товарів і товарів та послуг, скоригованого на дефлятор, характеризує зовнішньоекономічний потенціал країни.

Отже, завдяки аналізу з набору вхідних показників було обрано фактори, що здійснюють вирішальний вплив на ймовірність банкрутства підприємств — виробників неметалевої мінеральної продукції: групу показників ефективності

Таблиця 3. Значення факторних навантажень чинників, що впливають на ймовірність банкрутства підприємств — виробників керамічної плитки в Україні

Показник	Фактор 1	Фактор 2	Фактор 3	Фактор 4	Фактор 5
Відношення оборотних активів до активів	0,0710	-0,8204	0,0340	0,1569	0,0455
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,0576	-0,8850	0,0214	0,1157	0,0196
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0342	-0,7324	0,0523	0,0942	0,0254
Коефіцієнт оборотності НА	0,8500	0,1998	0,1352	-0,2456	0,0226
Коефіцієнт рентабельності НА	0,8039	0,2302	0,2008	-0,2524	0,1366
Коефіцієнт рентабельності ОА	0,7492	0,2189	0,2075	-0,2974	-0,0315
Продуктивність праці	0,8383	-0,3261	0,0667	-0,1647	0,0207
Фондоозброєність	0,8401	-0,3210	0,0658	-0,2577	0,0206
Фондовіддача	0,6794	-0,1400	0,0487	-0,1157	0,0272
Чистий експорт товарів та послуг, скоригований на дефлятор, млрд грн	-0,0515	0,0204	0,5856	-0,0592	-0,7984
Чистий експорт товарів, скоригований на дефлятор, млрд грн	-0,0364	0,0220	0,4753	-0,0576	-0,8642
Індекс промислової продукції, % до аналогічного періоду	0,1087	0,0232	0,8910	0,1174	0,2297
Індекс реального наявного доходу, % до аналогічного періоду	0,0887	0,0154	0,8938	0,0774	0,2566
Індекс реальної зарплати, % до аналогічного періоду	0,1105	0,0080	0,9650	0,1201	0,0809
Індекс реального ВВП у будівництві, % до аналогічного періоду	0,1172	0,0181	0,9443	0,1344	0,2101
Індекс виробництва керамічної плитки, % до аналогічного періоду	0,1070	0,0099	0,9319	0,1140	0,2652
Курс долара США до гривні	-0,0904	0,0215	0,3326	-0,8766	-0,2954
Курс євро до гривні	-0,1044	0,0110	0,1220	-0,9539	-0,1206
Інтегральна процента ставка за строковими депозитами, залученими у фізичних осіб	-0,1193	0,0151	0,2027	-0,9850	-0,0099
Індекс FTSE	0,1108	0,0142	0,1845	0,9064	0,3354
Індекс Standard & Poors	0,1053	0,0078	0,0566	0,8807	0,4002

Джерело: складено за даними офіційних веб-сайтів Державного департаменту України з питань банкрутства (<http://www.sdb.gov.ua>), Державного комітету статистики Норвегії (<http://www.ssb.no>), Державної служби статистики України (<http://www.ukrstat.gov.ua>), Національного інституту статистики Іспанії (<http://www.ine.es>), Національного інституту статистики й економічних наук Франції (<http://www.insee.fr>), Федерального суду Сполучених Штатів Америки (<http://www.uscourts.gov>), Центрального управління статистики Нідерландів (<http://www.statline.cbs.nl>), Асоціації “Всеукраїнський союз виробників будівельних матеріалів та виробів” (<http://www.avbm.com.ua>), компанії з управління активами “Кінто” (<http://www.kinto.com>), Національного банку України (<http://www.bank.gov.ua>).

використання ресурсів, показники мобільності та ліквідності активів підприємства, загальноекономічні та галузеві показники, показники стану фінансових ринків та зовнішньоекономічного потенціалу країни.

У результаті узагальнення теоретичних основ та дослідження практичних аспектів процесу діагностики банкрутства підприємств галузі виробництва керамічної плитки було отримано такі висновки. У зв'язку із систематизацією зовнішніх і внутрішніх причин банкрутства підприємств удосконалено їх класифікацію з урахуванням сфери виникнення. На основі факторного аналізу виявлено найбільш значимі внутрішні та зовнішні групи чинників впливу на платоспроможність підприємств — виробників керамічної плитки та плит в Україні. Сформульовані висновки уточнюють і доповнюють теоретичні та практичні аспекти процесу діагностики банкрутства підприємств в Україні.

Список використаних джерел

1. Андрущак Є. М. Удосконалення інституту банкрутства / Є. М. Андрущак // Фінанси України. — 2001. — № 9. — С. 29—36.
2. Ляшенко Г. Банкрутство в системі державного регулювання / Г. Ляшенко // Економічний простір. — 2008. — № 2. — С. 94—97.
3. Пластун О. Л. Визначення сутності поняття “банкрутство” в сучасній науковій літературі / О. Л. Пластун // Вісник ЖДТУ. — 2009. — № 2. — С. 256—261.
4. Пойда-Носик Н. Н. Дослідження сутності та причин банкрутства підприємств / Н. Н. Пойда-Носик // Облік, аудит і аналіз. — 2009. — № 4 (17). — С. 304—308.
5. Романченко Н. Фінансова криза. Діагностика і контроль / Н. Романченко // Контроль. — 2008. — № 3. — С. 84—94.
6. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посіб. / О. О. Терещенко. — К. : КНЕУ, 2000. — 412 с.
7. Офіційний веб-сайт Державного департаменту України з питань банкрутства [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.sdb.gov.ua>.
8. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики Норвегії [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ssb.no>.
9. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
10. Офіційний веб-сайт Національного інституту статистики Іспанії [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ine.es>.
11. Офіційний веб-сайт Національного інституту статистики й економічних наук Франції [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.insee.fr>.
12. Офіційний веб-сайт Федерального суду Сполучених Штатів Америки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.uscourts.gov>.
13. Офіційний веб-сайт Центрального управління статистики Нідерландів [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.statline.cbs.nl>.
14. Офіційний веб-сайт Асоціації “Всеукраїнський союз виробників будівельних матеріалів та виробів” [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.avbm.com.ua>.
15. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента : научн. пособ. / И. А. Бланк. — К. : Ника-Центр : Эльга, 2009. — 512 с.